

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

שם השיעור: פרשת ציצית - פשט ודרש לאור סיפור אגדה דרמטי ומרתק
שם המרצה: - הרב ד"ר יונתן (תני) פיינטוך (tani700@gmail.com)

1. פרשנות על במדבר ט"ו

רשב"ם

ועשו להם ציצית: כמו בציצת ראשי, קבוצת פתילים תלויין כשער הראש:

רש"י:

דבר אחר: ציצית – על שם "וראיתם אתו" (פסוק לט), קמו: "מציץ מן החרפים"

2. ספרי במדבר פרשת שלח פיסקא קטו

א. ועשו להם ציצית, אין ציצית אלא דבר היוצא ודבר כל שהו...

ועשו להם ציצית... הא כיצד, שתהי גדילה יוצא מן הכנף וציצית מן הגדילה:

ב. ולא תתורו אחרי לבבכם, זו מינות כענין שנאמר ומוצא אני מר ממות את האשה אשר היא מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה (קהלת ז כו) ואומר והמלך ישמח באלהים וגו' (תהלים סג יב): ואחרי עיניכם, זו זנות כענין שנאמר ויאמר שמשון אותה קח לי כי היא ישרה בעיני (שופטים יד ג): אשר אתם זונים אחריהם, זו ע"ז כענין שנאמר ויזנו אחרי הבעלים (שם /שופטים/ ח לג).

ג. וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, זו פרשת שמע...

3. מתוך תלמוד בבלי מנחות

לט ע"א – תאנא הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה. הפוחת לא יפחות משבע – כנגד שבעה רקיעים. והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה – כנגד שבעה רקיעין וששה אורין שביניהם.

מא ע"ב – אין ציצית אלא היוצא ואין ציצית אלא משהו.

שם מב ע"א – אין ציצית אלא ענף, וכן הוא אומר "וישלח תבנית יד ויקחני בציצית ראשי"...

ועשו להם ציצית... הא כיצד, שתהי גדילה יוצא מן הכנף וציצית מן הגדילה:

4. תלמוד בבלי חגיגה יב ע"ב

א"ר יהודה שני רקיעים הן שנאמר: "הן לה' א-להיך השמים ושמי השמים". ריש לקיש אמר שבעה, ואלו הן...

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

5. תלמוד בבלי מנחות מד ע"א

תניא אמר רבי נתן אין לך כל מצוה קלה שכתובה בתורה שאין מתן שכרה בעולם הזה ולעולם הבא איני יודע כמה. צא ולמד ממצות ציצית.

מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית. שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה. שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן. כשהגיע זמנו בא וישב על הפתח. נכנסה שפחתה ואמרה לה אותו אדם ששיגר לך ד' מאות זהובים בא וישב על הפתח. אמרה היא יכנס. נכנס. הציעה לו ז' מטות שש של כסף ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב. עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה. באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו. נשמט וישב לו על גבי קרקע, ואף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע. אמרה לו גפה של רומי שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי. אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת ציונו ה' א-להינו וציצית שמה וכתוב בה "אני ה' א-להיכם" שתי פעמים; אני הוא שעתיד ליפרע, ואני הוא שעתיד לשלם שכר; עכשיו נדמו עלי כד' עדים. אמרה לו איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה. כתב ונתן בידה. עמדה וחילקה כל נכסיה שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של ר' חייא. אמרה לו רבי צוה עלי ויעשוני גיורת. אמר לה בתי שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים. הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכי זכי במקחך. אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו בעולם הזה ולעולם הבא איני יודע כמה.

6. ספרי במדבר פסקא קטו

אני ה' א-להיכם...

ר' נתן או' אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שאין מתן שכרה בצידה. צא ולמד ממצות ציצית.

מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית. שמע שיש זונה בכרכי הים ונוטלת ארבע מאות זהובים בשכרה. שיגר לה ארבע מאות זהב וקבעה לה זמן. כיון שהגיע בא וישב לו על פתח ביתה. נכנסה שפחתה ואמרה לה אותו האיש שקבעתה לו זמן הרי הוא יושב על פתח הבית. א' (=אמרה) לה יכנס.

כיון שנכנס הציעה לו שבע מיטות שלכסף ועליונה של זהב. בין כל אחת ואחת ספל של כסף ועליון של זהב.

כיון שהגיעו לאותו מעשה באו ארבע ציציותיו ונדמו לו כד' עדים וטפחו לו על פניו. מיד נשמט וישב על גבי קרקע. אף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע...

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

7. תלמוד בבלי מנחות מג ע"ב – מד ע"א

א...ורשב"י אומר: כל הזריז במצוה זו - זוכה ומקבל פני שכינה, כתיב הכא: וראיתם אותן, וכתוב התם: את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד.

ב ת"ר, חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן ועליהן אמר דוד: 'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך'.

ג ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר, אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתייבשה דעתו. לאחר שיצא אמר עליה שירה, שנאמר: 'למנצח על השמינית מזמור לדוד על מילה שניתנה בשמיני'.

ד רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחיזוק שלא יחטא שנאמר: 'החוט המשולש לא במהרה ינתק', ואומר: 'חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם'.

ה תניא, היה ר' מאיר אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד, שנאמר: 'ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר', וכתוב: 'כמראה אבן ספיר דמות כסא'.

ו תניא, היה רבי מאיר אומר: גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת. משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב, ופשעו שניהם ולא הביאו. איזה מהן עונשו מרובה? הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא.

ז תניא, היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: 'ועתה ישראל מה ה' א-להיך שואל מעמך'. רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי.

ח תניא, היה ר' מאיר אומר: חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום, אלו הן: שעשאני ישראל, שלא עשאני אשה, שלא עשאני בור. רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברך שלא עשאני בור, אמר ליה כולי האי נמי? אמר ליה: ואלא מאי מברך? שלא עשאני עבד, היינו אשה! עבד זיל טפי.

ט ת"ר, חלזון זהו גופו דומה לים ובריייתו דומה לדג ועולה אחד לשבעים שנה ובדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים.